

მწვანე ალტერნატივას შენიშვნები და კომენტარები

შპს "მგტ"-ს

ქ. ჭიათურაში მანგანუმის მადნის გამამდიდრებელი საწარმოს წარმადობის გაზრდის პროექტზე გარემოსდაცვითი გადანყვეტილების მოპოვებისათვის წარდგენილი განცხადების თაობაზე

6 ნოემბერი, 2020

წარმოგიდგინებ მწვანე ალტერნატივას შენიშვნებს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ვებ-გვერდზე 2020 წლის 22 სექტემბერს [გამოქვეყნებულ](#) შპს "მგტ"-ს ქ. ჭიათურაში მანგანუმის მადნის გამამდიდრებელი საწარმოს წარმადობის გაზრდის პროექტის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების (გზმ) ანგარიშზე.

საქმიანობას გავლილი აქვს სკოპინგის პროცედურა. საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2019 წლის 27 ნოემბრის [N2-1157 ბრძანებით](#) დამტკიცებულია შპს „მ.გ.ტ.“-ს მიერ ქ. ჭიათურაში, მანგანუმის მადნის გამამდიდრებელი საწარმოს ტექნოლოგიური ციკლის (ექსპლუატაციის პირობების) ცვლილების პროექტის [სკოპინგის დასკვნა](#). განსახილველი დოკუმენტი სრულად უნდა მოიცავდეს სკოპინგის დასკვნით განსაზღვრულ ინფორმაციას.

საჯარო განხილვისათვის წარმოდგენილი გზმ ანგარიში არ აკმაყოფილებს გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსისა და საქმიანობაზე გაცემული სკოპინგი დასკვნის მოთხოვნებს. ბუნებრივ და სოციალურ გარემოზე საწარმოს ზემოქმედება ძირითადად ფორმალურად არის განხილული და შესაბამისად, არ არის შემუშავებული მისი შერბილების/შემცირების გზები.

ალტერნატივების ანალიზი და პროექტის საჭიროების დასაბუთება

გამომდინარე იქედან, რომ დაგეგმილია მიმდინარე საქმიანობის წარმადობის გაზრდა, დოკუმენტში განხილულია მხოლოდ არაქმედების და ტექნოლოგიური ალტერნატივები.

არაქმედების ალტერნატივა დაუსაბუთებელი და ფორმალური ხასიათისაა. ქვეთავი მხოლოდ დადებითი კუთხით არის განხილული და ნათქვამია, რომ პროექტის განხორციელება ეკონომიკურად მომგებიანი იქნება ქვეყნისთვის. ქვეთავის შინაარსი არ პასუხობს გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის ბ-ქვეპუნქტით დადგენილ მოთხოვნას, უმოქმედობის (ნულოვანი) ალტერნატივის შესახებ, რომელიც უნდა გულისხმობდეს საქმიანობის განხორციელებლობის შემთხვევაში გარემოს არსებული მდგომარეობის ბუნებრივად განვითარების აღწერას.

დოკუმენტში საერთოდ არ არის დასაბუთებული პროექტის საჭიროება. ჭიათურაში არსებული საწარმოების ფუნქციონირების შედეგად გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების მასშტაბი და მოსახლეობის პროტესტი სულ უფრო იზრდება; კომპანია კი ამ პირობებში გეგმავს დამატებით საწარმოს წარმადობის გაზრდას ისე, რომ ამას არ ასაბუთებს.

ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზემოქმედება

ანგარიშის 5.2.10 ქვეთავში წარმოდგენილი ინფორმაცია საერთოდ არ აღწერს ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების საკითხებს. საერთოდ არ არის

დაშვება გაკეთებული, რომ პროექტს რაიმე სახის ზიანის მიტანა შეუძლია ახლომდებარე დასახლებებზე. ამავე ქვეთავში ვხვდებით სრულიად აბსურდულ ინფორმაციას, რომ საწარმოსთან სიახლოვეში საცხოვრებელი სახლები და სხვა საზოგადოებრივი დაწესებულებები არ არის. სინამდვილეში, უახლოესი დასახლებული პუნქტი - სოფ. ითხვისი 250 მეტრით არის დაშორებული. ქარხნიდან, ასევე, საკმაოდ მცირე მანძილითაა დაშორებული კვების ობიექტი (რესტორანი).

ჯანმრთელობაზე ზემოქმედება, ისიც ზედაპირულად, განხილულია მხოლოდ საწარმოში დასაქმებული პერსონალის მიმართ. ძირითადი ყურადღება გამახვილებულია ხმაურით გამოწვეულ ზემოქმედებასთან და მის შემარბილებელ ღონისძიებაზე. საერთოდ არ არის შეფასებული, მათზე ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურებით გამოწვეული ზიანი, რომელმაც შესაძლოა მნიშვნელოვანი გავლენა იქონიოს დასაქმებულებზე. შესაბამისად, არ არის წარმოდგენილი შემარბილებელი ღონისძიებებიც.

წყლის განმენდა

დოკუმენტის მიხედვით, კომპანია გეგმავს საწარმოო ტერიტორიაზე არსებული ორკამერიანი სალექარის რეკონსტრუქციას და სამკამერიანი სალექარის მოწყობას. როგორც ანგარიშში ვკითხულობთ, ძველი სანებართვო დოკუმენტაციის მიხედვით, საწარმო ახორციელებდა მდ. ყვირილაში საწარმოო წყლების ჩაშვებას, ეხლა კი წყლის ბრუნვითი სისტემის საშუალებით წყალი კვლავ საწარმოო პროცესში დაბრუნდება.

როგორც ანგარიშიდან ირკვევა, ორ კამერიანი სალექარის მოცულობა 245მ³ იყო, ხოლო დამატებით ერთი კამერის მოცულობა 158 მ³ იქნება. კომპანია გეგმავს საწარმოს წლიური წარმადობა, თითქმის 9-ჯერ გაზარდოს (არსებული 11 000 ტ/წელ-დან, 96000 ტ/წელ-მდე.) - ორკამერიანი და სამკამერიანი სალექარების მოწყობა, ჭიათურაში მოქმედი საწარმოების მიერ უკვე კარგად დანერგილი პრაქტიკაა. მდ. ყვირილას დაბინძურების ხარისხი ნათლად აჩვენებს, რომ სალექარების მიერ განმენდილი წყლის ეფექტურობა ამ დაბინძურების თავიდან ასარიდებლად არასაკმარისია. ანგარიშიდან არ არის ნათელი საკმარისი იქნება თუ არა მხოლოდ ერთი კამერიანი სალექარის დამატება წარმადობის ამდენად გაზრდის შემდეგ; დაიკავებს და მოასწრებს თუ არა თუ არა, დღის განმავლობაში საწარმოო პროცესში გამოყენებული წლის საჭირო ოდენობის განმენდას ეს სალექარი. საჭიროა ამ საკითხის შესწავლა რათა თავიდან იქნას არიდებული მდ. ყვირილას დაბინძურება.

ნარჩენების მართვა

პროექტის მიხედვით, საქმიანობის პროცესში წარმოიქმნება საწარმოო ნარჩენები, კერძოდ, ფუჭი ქანები, კუდები და შლამი. როგორც ანგარიშის სხვადასხვა ქვეთავებიდან ირკვევა მათი განთავსება მოხდება მანგანუმის მადნის მოპოვების კარიერაზე კარიერების ქვედა ფენების შესავსებად. ხოლო, მათი დროებითი განთავსება საპროექტო ტერიტორიაზევე იგეგმება. ყველასთვის ცნობილია, რომ გადახსნილი კარიერის შევსებას და რეკულტივაციას წლები სჭირდება. შესაბამისად კომპანიამ ის არა მხოლოდ ერთი თვე, არამედ თვეების და ხშირ შემთხვევაში წლების განმავლობაში უნდა დაასაწყობოს საპროექტო ტერიტორიაზე. ჭიათურაში არსებული საწარმოების მფლობელების უმეტესობა იგივეს ამტკიცებდნენ მათი საწარმოების შესახებ გადანაცვლების მიღებისას, რომ ნარჩენებს რეკულტივაციის დროს გამოიყენებდნენ, თუმცა დღევანდელი სურათი თვალნათლივ აჩვენებს, რომ ეს დაპირება არარეალურია და შედეგად ქალაქის და სოფლების მიმდებარედ ქაოტურად განთავსებული ნარჩენები გვრჩება. ამიტომ, შესწავლილი და დეტალურად გათვლილი უნდა იყოს, დროებით რა რაოდენობის ნარჩენის დასაწყობებას გეგმავს კომპანია საპროექტო ტერიტორიაზე (საერთოდ იძლევა თუ არა საპროექტო ტერიტორია ნარჩენების განთავსების შესაძლებლობას) და რამდენი ხნის შემდეგ გაიტანს ის ამ ნარჩენებს კარიერის ტერიტორიაზე. ეს გათვლები საერთოდ არ არის წარმოდგენილი ანგარიშში.

ასევე, გზაში არ არის განსაზღვრული სად მოხდება სახიფათო ნარჩენების საბოლოოდ განთავსება.

ანგარიშის მიხედვით, ნარჩენების საბოლოო მართვა კომპანიასთან გაფორმებული ხელშეკრულების საფუძველზე „კორჯიან მანგანუმმა“ უნდა უზრუნველყოს. თუმცა, დოკუმენტს რაიმე სახის შეთანხმება თანდართული არ აქვს.

ტრანსპორტირების ზემოქმედება

გამომდინარე იქედან, რომ მოსახლეობა ძირითადად უჩივის ტრანსპორტირებიდან გამომდინარე ხმაურს, ჰაერის დაბინძურებას და გზების დამიანებას, ეს საკითხი დეტალურად უნდა ყოფილიყო შესწავლილი.

დოკუმენტში არ არის წარმოდგენილი მადნის და მზა პროდუქციის ტრანსპორტირების მარშრუტი და სქემა. ანგარიშის დასასრულს წარმოდგენილია შემარბილებელი ღონისძიებების ცხრილი. ერთი ნაწილი გულისხმობს ტრანსპორტირებით გამომდინარე ზემოქმედების შერბილებას. აქ ვკითხულობთ, რომ კომპანია შემოვლით მარშრუტებს გამოიყენებს და ეცდება დასახლებულ პუნქტებზე არ გაიაროს. თუმცა, რა მარშრუტზეა საუბარი, ან როგორ აპირებს მოსახლეობის გვერდით ავლას - ეს უკვე განხილული აღარ არის.

ასევე, ანგარიშში ერთ-ერთ შემარბილებელ ღონისძიებად სატრანსპორტო გზების **პერიოდული** მორწყვა მოიაზრება. რამდენ ხანში ერთხელ უზრუნველყოფს ამას კომპანია დაზუსტებული აღარ არის (დღეში ერთხელ, კვირაში ერთხელ თუ ა.შ).

ამასთან, კომპანია საერთოდ არ გეგმავს ავტოტრანსპორტის საბურავების და ძარის გარეცხვას. რაც ჭიათურაში სატრანსპორტო ზემოქმედებიდან გამომდინარე ისედაც საგალალო მდგომარეობას კიდევ უფრო მეტად დაამძიმებს.

დასაქმება

გზმ ანგარიშის თანახმად, „სამუშაო გრაფიკი ერთცვლიანია, 8-საათიანი სამუშაო დღით და 6-დღიანი სამუშაო კვირით. წლის განმავლობაში სამუშაო დღეთა რაოდენობად საშუალოდ მიღებულია 250 დღე. (2000 სთ/წელიწადში). აღსანიშნავია, რომ ტექნოლოგიური ხაზის ცვლილებასთან ერთად შეიცვლება საწარმოს ფუნქციონირების გრაფიკი და წელიწადში შეადგენს დაახლოებით: 330 სამუშაო დღეს 8 საათიანი სამუშაო გრაფიკით და 6 დღიანი სამუშაო კვირით (15 840 სთ/წელ.)“ – გაუგებარია რის ხარჯზეა გაზრდილი სამუშაო დღეების რაოდენობა წელიწადში, როცა სამუშაო გრაფიკი კვლავ იგივე რჩება.

ასევე გაუგებარია, დამატებით იგეგმება თუ არა ახალი კადრების აყვანა. დოკუმენტში მხოლოდ აღნიშნულია, რომ დასაქმებულთა საერთო რაოდენობამ შესაძლოა ჯამში 60-80 ადამიანი შეადგინოს.

საზოგადოების ინფორმირებულობა

ანგარიშის მე-8 თავში (სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მათ მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება) ვკითხულობთ „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსი“ განსაზღვრავს, რომ სკოპინგისა და გზმ-ს ანგარიშის საჯარო განხილვის პროცესში სამინისტრო უზრუნველყოფს საზოგადოების ჩართულობას და ინფორმირებას. მასალების თავის ოფიციალურ ვებგვერდზე ატვირთვასა და შესაბამისი მუნიციპალიტეტის აღმასრულებელი ორგანოს საინფორმაციო დაფაზე განთავსების.“ - მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ კანონმდებლობის მიხედვით სამინისტრო ვალდებულია, გარდა ზემოთჩამოთვლილისა, საჯარო განხილვის ჩატარების შესახებ ინფორმაცია განათავსოს როგორც სამინისტროსა და შესაბამისი ადმინისტრაციული ორგანოების ვებ-გვერდებზე, ასევე გზმ-ისადმი დაქვემდებარებული საქმიანობის განხორციელების უახლოეს საჯარო ადგილას, ინფორმაციის გავრცელების დამკვიდრებულ ადგილას: ტრანსპორტის გაჩერებაზე, სკოლასთან, სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებასთან, სავაჭრო ცენტრთან, ფოსტის ოფისთან ან/და საზოგადოებრივი თავშეყრის სხვა ადგილებთან.

დასკვნა

წარმოდგენილი გზმ დოკუმენტი არ მოიცავს კანონმდებლობითა და საქმიანობაზე გაცემული სკოპინგი დასკვნით სავალდებულოდ განსახილველ ყველა საკითხს: როგორცაა ადამიანის ჯანმრთელობაზე ზემოქმედება, ნარჩენების მართვა, ტრანსპორტირებით გამომდინარე ზემოქმედება და ა.შ

ამასთან, მიგვაჩნია რომ ნებართვის გაცემის პროცესში, მხედველობაში უნდა იქნას მიღებული ქ. ჭიათურაში და მიმდებარე სოფლებში, არსებული საწარმოების ოპერირებით გამოწვეული გარემოს დაბინძურების პრობლემები. შესაბამისად, ზემოქმედების კიდევ უფრო დამძიმების თავიდან ასარიდებლად, შენიშვნებში ჩამოთვლილი საკითხების დეტალური შესწავლის გარეშე გარემოსდაცვითი გადანყევტილების გაცემა დაუშვებლად მიგვაჩნია.